ਸੁਖ ਦੱਤ ਰਾਤਰਾ ਅਤੇ ਅਨਜ
ਬਨਾਮ
ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ
(ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2773 ਦਾ 2022)
ਅਪ੍ਰੈਲ 06, 2022

[ਐਸ. ਰਵੀਂਦਰ ਭਾਟ ਅਤੇ
ਪਾਮਿਦੀਘੰਟਮ ਸ੍ਰੀ ਨਰਸਿੰਹਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950: ਅਨੁਚਛੇਦ 300-ਏ – ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਵੰਚਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖਿਲਾਫ – ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਰਾਜ ਨੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜਮੀਨ ਅਤੇ ਨਾਲ ਦੀਆਂ ਜਮੀਨਾਂ ਨੂੰ 1972-73 ਵਿੱਚ ਸੜਕ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਸੀ – ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ – ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਜਮੀਨ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਨਾ ਹੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਜਾਂ ਨਾਲ ਦੀਆਂ ਜਮੀਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ – ਨੇੜਲੇ ਜਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਮੀਨ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਕਾਰਵਾਈ 04.10.2005 ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ – ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ 2011 ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜਮੀਨ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਜਾਂ ਜਮੀਨ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਲਈ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ – ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਤੱਥ ਦੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਲਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਿਟ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤੀ ਨਿਰਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ – ਇਸ ਤੁਰੰਤ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਸਵਾਲ ਉੱਠਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਰਾਜ, ਸਿਰਫ ਦੇਰੀ ਅਤੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਲੈਣ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਦਾ ਹੈ – ਫੈਸਲਾ: ਰਾਜ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੇਰੀ ਅਤੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਛੁਪਾ ਸਕਦਾ – ਇਨਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ 'ਸੀਮਾ' ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ – ਰਾਜ ਨੇ, ਇੱਕ ਗੁਪਤ ਅਤੇ ਮਨਮਾਨੇ ਢੰਗ ਨਾਲ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਵਿਤਰਣ ਨੂੰ ਸੀਮਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਰਗਰਮ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ – ਇਹ ਮਨਮਾਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਨੁਚਛੇਦ 31 ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵੀ ਸੀ – ਰਾਜ ਇਹ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਜਮੀਨ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਜਾਣੇ ਢੰਗ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਕੋਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵੰਚਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ – ਲਿਖਤੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣੀ ਜਮੀਨ ਨੂੰ ਸਵੈਚ੍ਛਾ ਨਾਲ ਛੱਡਣ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ – ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦਾਂ 136 ਅਤੇ 142 ਅਧੀਨ ਅਸਾਧਾਰਣ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਰਾਜ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈਵਿਵਾਦਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਵਜੋਂ ਵਰਤਣ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ 04.10.2005 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਹਵਾਲਾ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਉਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੰਡਣਾ – ਰਾਜ ਨੂੰ ਵੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਖਰਚੇ ਅਤੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ 50,000 ਰੁਪਏ ਦੇਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ – ਜ਼ਮੀਨ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ – ਸੀਮਾ – ਦੇਰੀ ਅਤੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ।

ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦੇ ਨਾਲ, ਅਦਾਲਤ

ਫੈਸਲਾ: 1. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰਾਜ ਨੇ, ਇੱਕ ਗੁਪਤ ਅਤੇ ਮਨਮਾਨੇ ਢੰਗ ਨਾਲ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਵੰਡਣ ਨੂੰ ਸੀਮਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਰਗਰਮ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਬਜਾਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਦੇ ਜੋ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਇਹ ਮਨਮਾਨੀ ਕਾਰਵਾਈ, ਜੋ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਆਰਟੀਕਲ 31 (ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸਮੇਂ) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵੀ ਹੈ, ਬਿਨਾ ਸ਼ੱਕ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਆਰਟੀਕਲ 226 ਅਧੀਨਤਾ ਅਧੀਨ ਦਖਲਅੰਦਾਜੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 19]

ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਮਨੋਹਰ, (2005) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 126 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

2. ਰਾਜ ਨੇ ਸਿਰਫ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੀ ਕਥਿਤ ਮੌਖਿਕ ਸਹਿਮਤੀ ਜਾਂ ਐਤਰਾਜ਼ ਦੀ ਘਾਟ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ,

ਪਰ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਬੂਤਨਾਮਾ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹੋਰ, ਰਾਜ ਇਹ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਵੀ ਕੋਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ 2007 ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਲਿਖਤੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਰਾਜ ਦਾ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਗਏ ਨਤੀਜੇ ਸਨ। [ਪੈਰਾ 21]

3. ਰਾਜ ਦਾ ਇਹ ਤਰਕ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਸੰਪਤੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੀ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਲਾਭ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੰਚਿਤ ਹਨ, ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਲੱਗਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ (ਜੋ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ), ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਉਸੇ ਕਾਰਨ ਲਈ ਅਧਿਗ੍ਰਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ – ਨਾਰਾਗ ਫਾਗਲਾ ਰੋਡ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ, 1972-73 ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਹਵਾਲਾ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਵਾਂਗ ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬੇਦਖਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਆਰਟੀਕਲ 31 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਈ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਆਰਟੀਕਲ 226 ਅਧੀਨਤਾ ਅਧੀਨ ਦਖਲਅੰਦਾਜੀ ਦੀ ਮੰਗ ਹੋਈ। ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਸਵੈਚਛਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਛੱਡਣ ਦੀ ਲਿਖਤੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਬਿਨਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਮਿਲਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਿਜੀ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੇ ਜਬਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਆਰਟੀਕਲ 300-ਏ ਅਧੀਨ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸੀ। [ਪੈਰਾਸ 22 ਅਤੇ 25]

ਵਿਦਿਆ ਦੇਵੀ ਬਨਾਮ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (2020) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 569- ਨਿਰਭਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

4. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 136 ਅਤੇ 142 ਅਧੀਨ ਅਸਾਧਾਰਣ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸਤਰਾਂ ਨਾਲ, ਰਾਜ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਵਜੋਂ ਵਿਚਾਰੇ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ 04.10.2005 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਹਵਾਲਾ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਮਾਨ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਉਚਿਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੰਡੇ। ਇਸ ਲਈ, ਜਵਾਬੀ-ਰਾਜ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਚਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਕਲੈਕਟਰ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਗਣਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੰਡਣ ਲਈ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੋਲੇਟੀਅਮ ਦੇ ਲਾਭਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਦੇਣਯੋਗ ਸਾਰੀਆਂ ਰਕਮਾਂ 'ਤੇ ਬਿਆਜ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਵੀ ਹੋਣਗੇ, ਜੋ ਕਿ 16.10.2001 (ਅਰਥਾਤ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 4 ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਤਾਰੀਖ) ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਤਾਰੀਖ, ਅਰਥਾਤ 12.09.2013 ਤੱਕ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕਾਰਨ ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਬਾਅਦ ਉਪਚਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ, ਜਵਾਬੀ-ਰਾਜ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਖਰਚੇ ਅਤੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ 50,000 ਰੁਪਏ ਦੇਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 26 ਅਤੇ 27]

ਬਿਸ਼ਨਦਾਸ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ [1962] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 69; ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਸੜਕ ਆਵਾਜਾਈ ਨਿਗਮ ਬਨਾਮ ਬਲਵੰਤ ਰੈਗੂਲਰ ਮੋਟਰ ਸਰਵਿਸ [1969] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 808 – ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ।

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਲਿਮਿਟਿਡ ਬਨਾਮ ਦਾਰੀਅਸ ਸ਼ਾਪੁਰ ਚੇਨਾਈ [2005] ਸੁਪ (3) ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 388; ਐਨ. ਪਦਮੰਮਾ ਬਨਾਮ ਐਸ. ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਣਾ ਰੈੱਡੀ (2008) 15 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 517; ਦਿੱਲੀ ਏਅਰਟੈਕ ਸਰਵਿਸਿਜ਼ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟਿਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ [2011] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 191; ਜੀਲੂਭਾਈ ਨਾਨਭਾਈ ਖਾਚਰ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ [1994] ਸੁਪ 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 807 – ਨਿਰਭਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਤੁਕਾਰਾਮ ਕਾਨਾ ਜੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ (ਐਮ.ਆਈ.ਡੀ.ਸੀ.) [2012] 13 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ.; ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕਪੂਰ [2005] ਸੁਪ 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 670; ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਦਿਗੰਬਰ [1995] ਸੁਪ 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 492; ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭੈਲਾਲ ਭਾਈ ਅਤੇ ਹੋਰ [1964] 6 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 261; ਬ੍ਰਿਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ (2014) 11 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 351; ਵਜੀਰ ਚੰਦ ਬਨਾਮ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ [1955] 1

ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 408; ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਧਰਮੇਂਦਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ [1989] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 176 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਐਂਟਿਕ ਬਨਾਮ ਕੈਰਿੰਗਟਨ [1765] ਈ.ਡਬਲਿਊ.ਐਚ.ਸੀ. (ਕੇ.ਬੀ.) 198 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਲਾ ਰੈਫਰੈਂਸ

(2005) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 126 ਪੈਰਾ 6 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2012] 13 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. ਪੈਰਾ 6 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[2005] ਸੁਪ 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 670 ਪੈਰਾ 8 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

(2020) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 569 ਪੈਰਾ 9 ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

[1995] ਸੁਪ 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 492 ਪੈਰਾ 10 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1964] 6 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 261 ਪੈਰਾ 10 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

(2014) 11 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 351 ਪੈਰਾ 10 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1955] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 408 ਪੈਰਾ 14 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1962] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 69 ਪੈਰਾ 15 ਤੇ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ

[1989] 1ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 176 ਪੈਰਾ 15 ਵਿੱਚ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

[1969] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 808 ਪੈਰਾ 18 ਤੇ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ

[2005] ਸੁਪ 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 388 ਪੈਰਾ 25 ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

(2008) 15 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 517 ਪੈਰਾ 25 ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

[2011] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 191 ਪੈਰਾ 25 ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

[1994] ਸੁਪ 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 807 ਪੈਰਾ 25 ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲੇਟ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ: ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2773 ਆਫ 2022।

ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਮਲਾ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 12.09.2013 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਸੰਦਰਭ CWP ਨੰਬਰ 7873 ਦੇ 2011 ਵਿੱਚ ਹੈ।

ਸ਼ਰਨ ਠਾਕੁਰ, ਮਹੇਸ਼ ਠਾਕੁਰ, ਸਿੱਧਾਰਥ ਠਾਕੁਰ, ਮਿਸ ਵਿਪਾਸ਼ਾ ਸਿੰਘ, ਮਿਸ ਬਿਸਵੇਂਦਰਾ ਸਿੰਘ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਲਈ ਵਕੀਲ।

ਅਭਿਨਵ ਮੁਕਰਜੀ, ਮਿਸ ਬਿਹੂ ਸ਼ਰਮਾ, ਮਿਸ ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਵਿਜ, ਅਕਸ਼ੈ ਸੀ. ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਲਈ ਵਕੀਲ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਐਸ. ਰਵੀਂਦਰ ਭਾਟ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ।

1. ਦੇਰੀ ਮਾਫ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਸਲਾਹ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ, ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਖੀ ਹਨ ਅੰਤਿਮ ਨਿਰਣੇ ਦੁਆਰਾ 1 ਸ਼ਿਮਲਾ ਵਿਖੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਨਾਲ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਾਲ.

ਤੱਥ

2. ਸੁਖ ਦੱਤ ਰਾਤਰਾ ਅਤੇ ਭਗਤ ਰਾਮ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਅਪੀਲਕਰਤਾ') ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣਨ ਲਈ 2 ਮੌਜ਼ਲ ਸਰੋਲ ਬਸਚ, ਤਹਿਸੀਲ ਪਛਾੜ ਵਿਖੇ ਸਥਿਤ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿਰਮੌਰ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਵਿਸ਼ਾ ਭੂਮੀ')। ਦ ਜਵਾਬਦੇਹ-ਰਾਜ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ 1972-73 ਵਿੱਚ 'ਨਾਰਾਗ ਫਗਲਾ ਰੋਡ' ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ, ਪਰ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨਾ ਹੀ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜਾਂ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ।

3. ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ3 (ਇਥੇ 'ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ' ਕਹਾਂ ਜਾਵੇਗਾ) ਦੁਆਰਾ ਰਾਜ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜ਼ਮੀਨ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਐਕਟ, 1894 (ਇਥੇ 'ਐਕਟ' ਕਹਾਂ ਜਾਵੇਗਾ) ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 16.10.2001 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ (30.10.2001 ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ) ਅਤੇ 20.12.2001 ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਬਿਘਾ 30,000 ਦਾ ਅਵਾਰਡ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਵਧਾਈ ਲਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ, ਦਸ ਪੜੋਸੀ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ (ਮਾਤਾ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰ) ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸੇ ਸੜਕ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ 04.10.2005 ਨੂੰ ਰੈਫਰੈਂਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਅਵਾਰਡ4 ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਰੈਫਰੈਂਸ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀ ਬਿਘਾ 39,000 ਦਾ ਵਧਾਇਆ ਮੁਆਵਜ਼ਾ; ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਸਾਲਾਨਾ 30% ਦੀ ਸੋਲੇਟੀਅਮ; ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 23(1-ਏ) ਅਧੀਨ 16.10.2001 (ਧਾਰਾ 4 ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ) ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਅਵਾਰਡ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮਿਤੀ, ਯਾਨੀ 20.12.2001 ਤੱਕ, ਅਤੇ ਧਾਰਾ 28 ਅਧੀਨ, 16.10.2001 ਤੋਂ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਅਵਧੀ ਲਈ 9% ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਬਿਆਜ, ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 15% ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ, ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ। 2009 ਵਿੱਚ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ5 ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ (ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਦੇ ਬਜਾਏ) ਕਾਨੂੰਨੀ ਬਿਆਜ ਮੰਗ ਰਹੇ ਸਨ।

4. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਾਲੇ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਲਿਖਤੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ: ਇਕ ਲਿਖਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਜੋ ਕਿ ਇਕ ਅਨਾਖ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ, ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ6SUPERSCRIPT ਅਤੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਲਿਖਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਓਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਾਲ, ਪਰਿਣਾਮਕਾਰੀ ਲਾਭਾਂ ਨਾਲ; ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ7SUPERSCRIPT।

5. ਇਸ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ 2011 ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਇਕ ਲਿਖਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਜਾਂ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਖਰੀਦ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਕ ਪੂਰੀ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ8SUPERSCRIPT ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਸ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਤੱਥ ਦੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਣ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀਮਾ ਦੇ ਆਰੰਭਕ ਬਿੰਦੂ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤੀ ਨਿਰਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਲਿਖਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਦੀਵਾਨੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ

ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ। ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਤਰਕ

6. ਮਹੇਸ਼ ਠਾਕੁਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਰਾਜ ਨੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਹਥਿਆ ਲਈ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਮਨੋਹਰ ਅਤੇ ਤੁਕਾਰਾਮ ਕਾਨਾ ਜੋਸ਼ੀ & ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ (ਐਮ.ਆਈ.ਡੀ.ਸੀ.)।

7. ਇਹ ਵੀ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਵਾਂਗ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 04.10.2005 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਜ਼ਮੀਨ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਤੇ ਪਰਿਣਾਮਕਾਰੀ ਲਾਭ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ। ਵਕੀਲ ਨੇ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਰਾਜ ਦੀ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਮਨਮਾਨੀ ਹੈ, ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਧੀਨ ਅਧਿਗ੍ਰਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਭਾਵੇਂਕਿ ਇਹ ਉਸੇ ਮਕਸਦ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ।

8. ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਵਾਬੀ-ਰਾਜ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ, ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਨਰਾਗ ਫਗਲਾ ਰੋਡ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਲਈ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਤੱਥ ਅਣਵਿਰੋਧਿਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇਹ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਏਅਰ ਇੰਡੀਆ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕਪੂਰ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ।

9. ਵਕੀਲ ਨੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿਦਿਆ ਦੇਵੀ ਬਨਾਮ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਜ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਦਾਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸਦੇ ਤੱਥ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਮਿਲਦੇ ਜੁਲਦੇ ਹਨ: ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਓਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਉਸੇ ਮਕਸਦ ਲਈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੀਆਂ, ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 1756 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ, ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲਾਭ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੋਲੇਸੀਅਮ, ਵਿਆਜ ਆਦਿ ਦੇਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ।

10. ਮਿਸਟਰ ਅਭਿਨਵ ਮੁਕਰਜੀ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ, ਨੇ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨ ਭਾਰੀ ਦੇਰੀ ਅਤੇ ਲੈਚਸ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ ਤੇ ਹੀ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ: ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ 1972-73 ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਖਿਲਾਫ 2011 ਵਿੱਚ 38 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਅਸਾਧਾਰਣ ਦੇਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਅਪ੍ਰੋਚ ਕੀਤਾ; ਅਤੇ 2013 ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਪ੍ਰੋਚ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 6 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਅਸਾਧਾਰਣ ਦੇਰੀ ਹੋਈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਦਿਗੰਬਰ, ਮਧਿਆ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਜ & ਅਨੁ ਬਨਾਮ ਭੈਲਾਲ ਭਾਈ & ਓਰਸ ਅਤੇ ਬ੍ਰਿਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ & ਓਰਸ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਰਾਜ। ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤੁਕਾਰਾਮ ਕਾਨਾ ਜੋਸ਼ੀ (ਉੱਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੁਆਰਾ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਇਨਕਰੀਮ ਹੈ ਦਿਗੰਬਰ (ਉੱਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੁਕਾਰਾਮ ਕਾਨਾ ਜੋਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਵਾਬੀ-ਰਾਜ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਦੇਰੀ ਦੀ ਮਾਫੀ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਉਸੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ, ਜਵਾਬ ਰਾਹੀਂ।

11. ਤੱਥਾਂ ਉੱਤੇ, ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨਾਰਾਗ ਫਾਗਲਾ ਸੜਕ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਉੱਤੇ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਜੋ ਕਨੈਕਟਿਵਿਟੀ ਦੇ ਲਾਭ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ; ਵਕੀਲ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸਵੈਚਛਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮੌਖਿਕ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। 1972-73 ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਇਹ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ 2011 ਤੱਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧ ਜਾਂ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ। ਹੋਰ, ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹੋਰ ਲਿਖਤੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ (ਸੀ.ਡਬਲਿਊ.ਪੀ. ਨੰਬਰ 1192/2004 ਅਤੇ 1356/2010) ਵਿੱਚ ਨਿਪਟਾਏ ਗਏ ਜ਼ਮੀਨਾਂ

ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੀ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਨਾਲ ਲਗਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸਿਰਮੌਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਹੋਰ ਲਿਖਤੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ, ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਜਲਾਰਜ ਤੋਂ ਸੁਜਾਨਪੁਰ ਵਿਆ ਬਾਰਾ-ਚੋਰੂ ਲਈ ਸੜਕ ਲਈ ਖਰੀਦਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਸੜਕ ਹੈ, ਹਮੀਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਉੱਤੇ, ਵਕੀਲ ਨੇ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਮਾਨਤਾ ਦਾ ਆਧਾਰ ਅਸਹਿਣਯੋਗ ਹੈ।

12. ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਵਿਵਾਦਿਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬਹਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਸੀਮਾਂਕਣ, ਸੜਕ ਦੀ ਉਸਾਰੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਮੌਖਿਕ ਸਹਿਮਤੀ ਸਬੰਧੀ – ਉਚਿਤ ਫੋਰਮ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਹੋਵੇਗੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦਖਲ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਕਰਸ਼

13. ਜਦੋਂ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੁਣ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ[16]SUPERSCRIPT, ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਅਜੇ ਵੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾ ਹੋਏ ਬਿਨਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵੰਚਿਤੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਧਿਕਾਰ, ਅਜੇ ਵੀ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਨੁਚਛੇਦ 300-ਏ ਅਧੀਨ।

14. ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਜ ਦਾ ਮੂਲ ਸਿਦਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਵਾਂਝਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਦੀ ਪਛਾਣ 1700ਵੀਆਂ ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿੱਚ ਕਿੰਗਜ਼ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਐਂਟਿਕ ਬਨਾਮ ਕੈਰਿੰਗਟਨ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਜੀਰ ਚੰਦ ਬਨਾਮ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਟੇਟ[18]SUPERSCRIPT ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿਆਸਤ ਨੂੰ ਢਿੱਲ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਉੱਚ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਜ ਦੇ ਮੂਲ ਸਿਦਾਂਤ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

15. ਜਦੋਂ ਨਿਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਗੱਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਉੱਚ ਮਾਨਕ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਜੋ ਮੇਟ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਵਾਂਝਿਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਜਦੋਂ ਇਹ ਕੰਮ ਰਿਆਸਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਿਸ਼ਨਦਾਸ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਟੇਟ[19]SUPERSCRIPT ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਅਤਿਚਾਰੀ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਨਿਸਕਰਸ਼ ਨਿਕਾਲਿਆ ਕਿ ਰਿਆਸਤ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਜ ਦੇ ਮੂਲ ਸਿਦਾਂਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਇਕ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ - ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਟੇਟ ਅਤੇ ਓਰਸ. ਬਨਾਮ ਧਰਮੇਂਦਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਓਰਸ.[20]SUPERSCRIPT, ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

“ਇੱਕ ਕਿਰਾਏਦਾਰ, ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸਿਰਲੇਖ ਨਾਲ, ਕਿਰਾਏ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਜਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖਤਮ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕਿਰਾਏ ਉੱਤੇ ਲਏ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਜਬਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਮੁੜ ਲੈਣ ਦਾ ਕੋਈ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ, ਭਾਵੇਂ ਕਿਰਾਏ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਜਾਂ ਅਨਿਯਮਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ। ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ‘ਮੁੜ-ਪ੍ਰਵੇਸ਼’ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਨਾਲ ਜਬਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਮੁੜ ਲੈਣ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲਏ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ, ਭਾਵੇਂ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖਤਮ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵੀ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਬਰੀ ਕਬਜ਼ਾ ਮਨਾਹੀ ਹੈ; ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲਏ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਚਿਤ ਕੋਰਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਬਜ਼ਾ ਛੱਡਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਰਿਆਸਤ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉੱਚ ਜਾਂ ਬਿਹਤਰ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਇਹ ਇਕ ਵਾਧੂ ਰੋਕ ਹੇਠ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕੋਲ ‘ਕਾਨੂੰਨੀ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀ’ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ”।

16. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਵਿਸਤਾਰਿਤ

ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ (ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਅਨੁਚਛੇਦ 31 ਵਿੱਚ ਸਮਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਹੁਣ ਅਨੁਚਛੇਦ 300-ਏ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ), ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਜਮੀਨ ਖਰੀਦਣ ਸਮੇਂ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀ ਉੱਚ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ, ਸਵਾਲ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ - ਕੀ ਰਾਜ, ਕੇਵਲ ਦੇਰੀ ਅਤੇ ਲਾਚਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜਬਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਈ ਗਈ ਹੈ, ਆਪਣੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਉਚਿਤਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹਾਂ।

17. ਜਦੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ, ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਘਾਟ, ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਨਾਇੰਸਾਫੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਧਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਦੇਰੀ ਨਾਲ। ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ 1990 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਹੋਈ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਨਿਆਇਕ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਰਾਜ ਨੇ ਸਿਰਫ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਵਧਾਇਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ। ਰਾਜ ਦੀ ਇਹ ਲਾਪਰਵਾਹ ਕਾਰਵਾਈ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਚੁਣਿੰਦਾ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿਰਫ ਉਹਨਾਂ ਜਮੀਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ, ਅਨੁਸਾਰ 23.04.2007 (ਵਿੱਚ ਸੀ.ਡਬਲਯੂ.ਪੀ ਨੰ. 1192/2004) ਅਤੇ 20.12.2013 (ਵਿੱਚ ਸੀ.ਡਬਲਯੂ.ਪੀ ਨੰ. 1356/2010) ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹਰ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਰਾਜ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਨਤਕ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਜਮੀਨ ਦਾ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਕਰਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ।

18. ਦੇਰੀ ਅਤੇ laches 'ਤੇ ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਇੱਕ welter ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢੇ - ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਖਾਸ ਤੱਥਾਂ ਵਾਲਾ ਮੈਟ੍ਰਿਕਸ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ। ਰਾਜ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਬਚਾ ਸਕਦਾ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਅਤੇ laches ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ; ਏ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਨਿਆਂ ਕਰਨ ਦੀ 'ਸੀਮਾ'। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ - ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਸੜਕ ਆਵਾਜਾਈ ਨਿਗਮ ਬਨਾਮ ਬਲਵੰਤ ਰੈਗੂਲਰ ਮੋਟਰ ਸਰਵਿਸ21, ਆਯੋਜਿਤ:

“ਹੁਣ ਇਕੁਇਟੀ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾਚਾਰੀ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਕੋਈ ਮਨਮਾਨਾ ਜਾਂ ਤਕਨੀਕੀ ਸਿਧਾਂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਇਲਾਜ ਦੇਣਾ ਵਿਅਵਹਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਨਿਆਂਵੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਨੇ, ਆਪਣੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨਾਲ, ਉਸ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਅਤੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਇਲਾਜ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ [ਐਸ. ਰਵੀਂਦਰ ਭਾਟ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ।]

ਦੂਜੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣਾ ਜਿਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਉਣਾ ਤਰਕਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਇਲਾਜ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਅਤੇ ਦੇਰੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹਨ।

ਪਰ ਹਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਰਾਹਤ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਦਲੀਲ, ਜੋ ਅਨਿਵਾਰਿਆ ਨਿਆਂਪੂਰਣ ਹੋਵੇਗੀ, ਸਿਰਫ ਦੇਰੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ, ਉਹ ਦੇਰੀ ਜ਼ਰੂਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਟੈਚਯੂਟ ਆਫ ਲਿਮਿਟੇਸ਼ਨਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਬਾਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦੀ, ਉਸ ਬਚਾਅ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਸਿਦਾਂਤਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਪੂਰਣ ਸਿਦਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਆਜ਼ਮਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਦੋ ਹਾਲਾਤ ਹਨ, ਦੇਰੀ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਅਤੇ ਉਸ ਅੰਤਰਾਲ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮ, ਜੋ ਦੋਵੇਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਨਿਆਂ ਜਾਂ ਅਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ; ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਲਾਜ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ।"

19. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰਾਜ ਨੇ, ਇੱਕ ਗੁਪਤ ਅਤੇ ਮਨਮਾਨੇ ਢੰਗ ਨਾਲ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਵਿਤਰਣ ਨੂੰ ਸੀਮਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਰਗਰਮ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ

ਇਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਬਜਾਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਜੋ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਇਹ ਮਨਮਾਨੀ ਕਾਰਵਾਈ, ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਨੁਚਛੇਦ 31 ਅਧਿਕਾਰ (ਕਾਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵੀ ਹੈ, ਬਿਨਾ ਸ਼ੱਕ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੀ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧਿਕਾਰਕਸ਼ੇਤਰ ਅਧੀਨ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਮਨੋਹਰ (ਉਪਰੋਕਤ) - ਇੱਕ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੇਸ ਜਿੱਥੇ ਪੀੜਤ ਦਾ ਨਾਮ ਰਾਜਸਵ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਤੋਂ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦਾ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਕਬਜ਼ਾ ਛੁੱਡਾਇਆ ਗਿਆ—ਫੈਸਲਾ:

"ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਾਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੇਸ ਬਿਲਕੁਲ ਅਸਹਿਣਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜੋ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਰਾਜ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਕਿ, ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ, ਰਾਜ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਰਾਜ ਨੇ ਇੱਕ ਅਡਿਗ ਰਵੱਈਆ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਨਿਆਂਪੂਰਣ ਅਤੇ ਤਰਕਸੰਗਤ ਦਾਵੇ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

ਸਾਡੀ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਲੋਕਤੰਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਨੁਚਛੇਦ 19(1)(f) ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਚੌਵਾਲੀਵੇਂ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਨੁਚਛੇਦ 300-ਏ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

"300-ਏ. ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਛੱਡ ਕੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।—ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੀ ਸੰਪਤੀ ਤੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਛੱਡ ਕੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।"

ਇਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵੰਚਿਤੀ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ, ਜੋ ਕਿ ਰਾਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹਨ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਘਾਟ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕੇਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 226 ਅਧੀਨ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਇੱਕ ਉੱਚਿਤ ਕੇਸ ਸੀ...

20. ਫਿਰ, ਤੁਕਾਰਾਮ ਕਾਨਾ ਜੋਸ਼ੀ(ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤੱਥ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਉਂਦਿਆਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"ਕੁਝ ਅਧਿਕਾਰਤਾਵਾਂ ਹਨ ਜੋ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਦੇਰੀ ਅਤੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਦਾਅਵਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮਾਂ, ਦਹਾਕਿਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗਲਤ ਕੰਮ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਮੰਗ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਬਕਾਏ ਦੀ ਵਸੂਲੀ, ਸਿੱਖਿਆ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਲਈ ਦਾਅਵਾ ਅਤੇ ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਆਦਿ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਅਧਿਕਾਰਤਾਵਾਂ ਹਨ ਜੋ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਦੇਰੀ ਅਤੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵੀ ਉਪਾਯ ਮੰਗਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 32 ਜਾਂ 226 ਅਧੀਨ ਹੋਵੇ, ਕੇਸ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈ ਲਿਆ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਰਾਜ ਨੂੰ ਯਾ ਤਾਂ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ, ਜਾਂ ਮੰਗ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕੇ ਲਈ ਤਹਿ ਕੀਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।"

21. ਦਾਅਵੇ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਤਰਕ, ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਜਗਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਯੋਗ ਹਨ। ਰਾਜ ਨੇ ਸਿਰਫ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਕਥਿਤ ਮੌਖਿਕ ਸਹਿਮਤੀ ਜਾਂ ਐਤਰਾਜ਼ ਦੀ ਘਾਟ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਬੂਤਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਹੋਰ, ਰਾਜ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ। ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰਾਜ ਦਾ ਮੌਕਾ ਸੀ, ਅਤੇ 2007 ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੋਰ ਰਿੱਟ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਗਏ ਨਤੀਜੇ ਸਨ।

22. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇ ਇਸ ਤਰਕ ਨਾਲ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਲੱਗਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਲਾਭ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੰਚਿਤ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਇਹ ਲੱਗਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ (ਜੋ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ), ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ਾ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ 1972-73 ਵਿੱਚ ਨਰਗ ਫਗਲਾ ਰੋਡ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਲਈ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਰੈਫਰੈਂਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਵੈਧ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬੇਦਖਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਲੇਖ 31 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਈ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਲੇਖ 226 ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਅਧੀਨ ਦਖਲਅੰਦਾਜੀ ਦੀ ਮੰਗ ਹੋਈ। ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਸਵੈਚਾਨੁਸਾਰ ਛੱਡਣ ਲਈ ਲਿਖਤੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਜ਼ਮੀਨ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਤੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਸ਼ੰਕਰ ਦਾਸ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਪੂਰੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

23. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਵਿਦਿਆ ਦੇਵੀ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਸਮਾਨ ਲਗਭਗ ਇਕ ਸਮਾਨ ਸੈੱਟ ਆਫ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦਿਆਂ - 'ਮੌਖਿਕ' ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਦਾਵੇ ਨੂੰ ਨਿਰਾਧਾਰ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਰੇਖਾਂਕਿਤ ਕੀਤਾ:

"12.9. ਇੱਕ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਰਾਜ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੁਕਾਰਾਮ ਕਾਨਾ ਜੋਸ਼ੀ ਬਨਾਮ ਐਮ.ਆਈ.ਡੀ.ਸੀ. [ਤੁਕਾਰਾਮ ਕਾਨਾ ਜੋਸ਼ੀ ਬਨਾਮ ਐਮ.ਆਈ.ਡੀ.ਸੀ., (2013) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 353 : (2013) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਸਿਵਿ) 491], ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜ ਨੂੰ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ, ਮੰਗ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਵੀਕਾਰਯ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੋਡ ਲਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਸੰਚਾਲਿਤ ਇੱਕ ਭਲਾਈ ਦਾ ਰਾਜ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

12.10. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਮੁਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ [ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਮੁਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, (2011) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 404 : (2012) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਸਿਵਿ) 769] ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੀ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੁਣ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਇੱਕ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਸਰਾ, ਜੀਵਨ ਯਾਪਨ, ਸਿਹਤ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ, ਆਦਿ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਬਹੁ-ਪਹਿਲੂ ਆਯਾਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।"

"2.12. ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਅਤੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਅੱਗੇ ਵਧਾਏ ਗਏ ਦਾਵੇ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰਨ ਯੋਗ ਹੈ।" ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਜਾਰੀ ਕਾਰਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਜੇ ਹਾਲਾਤ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਨਿਆਂਕਿਕ ਚੇਤਨਾ ਨੂੰ ਹਿਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਦੇਰੀ ਅਤੇ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨੂੰ ਉਠਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਦੇਰੀ ਦੀ ਮਾਫੀ ਇੱਕ ਨਿਆਂਕਿਕ ਵਿਵੇਕ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਕਿਕ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ, ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਮੰਗ, ਅਤੇ ਦੇਰੀ ਕਦੋਂ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਉੱਠੀ, ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਸੁਚਾਰੂ ਨਿਆਂ ਕਰ ਸਕਣ।

24. ਅਤੇ ਦੇਰੀ ਅਤੇ ਲਾਚਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅੱਗੇ ਰੱਖਿਆ:

“2.12. ਦੇਰੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੁਆਰਾ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਵਿਵਾਦ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀਆਂ ਲਾਹਨਤਾਂ ਵੀ ਰੱਦ ਹੋਣ ਯੋਗ ਹਨ। ਏ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਅਤੇ ਲਾਚਾਂ ਨਹੀਂ ਉਠਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ, ਜਾਂ ਜੇਕਰ ਹਾਲਾਤ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਜ਼ਮੀਰ। ਦੇਰੀ ਦੀ ਮੁਆਫੀ ਹੈ ਏ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਵੇਕ ਦਾ ਮਾਮਲਾ, ਜਿਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਣਾਇਕ ਅਤੇ ਤਰਕਸੰਗਤ ਇੱਕ ਕੇਸ. ਇਹ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ, ਅਤੇ ਉਪਾਅ ਦਾ ਦਾਅਵਾ

ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਦੋਂ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਦੇਰੀ ਹੋਈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀਮਾ ਦੀ ਕੋਈ ਮਿਆਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਨਿਆਂ।

12.13. ਜਿੱਥੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਮੰਗ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇ, ਉੱਥੇ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਨੂੰ ਬਢ਼ਾਵਾ ਦੇਣ ਲਈ ਵਰਤੇਗੀ, ਨਾ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਲਈ। [ਪੀ.ਐਸ. ਸਦਾਸਿਵਸਵਾਮੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ, (1975) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 152 : 1975 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਐਲ&ਐਸ) 227]"

25. ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਜਬਰੀ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਬਿਨਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੇ, ਉਸ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਅਨੁਚਛੇਦ 300-ਏ ਅਧੀਨ ਉਸ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ। ਅਸੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਿਦਿਆ ਦੇਵੀ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲਗਭਗ ਇਕ ਸਮਾਨ ਤੱਥਾਂ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਹੈ।

26. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਅਸਾਧਾਰਣ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਅਧੀਨ ਅਨੁਚਛੇਦ 136 ਅਤੇ 142 ਦੇ ਅਧੀਨ, ਰਾਜ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿਸ਼ਾ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਵਜੋਂ ਵਿਚਾਰੇ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਵੰਡੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਵਾਲਾ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਤਾਰੀਖ 04.10.2005 ਨੂੰ ਲੈਂਡ ਰੈਫ. ਪਿਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 10-ਐਲ.ਏ.ਸੀ/4 ਆਫ 2004 (ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਮਾਮਲੇ) ਵਿੱਚ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਵਾਬੀ-ਰਾਜ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਚਿਤ ਭੂਮੀ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਕਲੈਕਟਰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਲਗਾਏ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤੋਂ ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੰਡੇ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ ਸੋਲੇਟੀਅਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਦੇਣਯੋਗ ਸਾਰੀਆਂ ਰਕਮਾਂ 'ਤੇ ਵਿਆਜ ਦੇ ਲਾਭ ਵੀ ਮਿਲਣਗੇ, ਜੋ ਕਿ 16.10.2001 (ਅਰਥਾਤ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 4 ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਰੀਖ) ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਤਾਰੀਖ, ਅਰਥਾਤ 12.09.2013 ਤੱਕ ਹੋਵੇਗਾ।

27. ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਨਾਲ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕਾਰਨ ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਬਾਅਦ ਉਪਚਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ-ਰਾਜ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ₹50,000 ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਖਰਚੇ ਅਤੇ ਖਰਚ ਦੇਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਬਕਾਇਆ ਅਰਜ਼ੀਆਂ, ਜੇ ਕੋਈ ਹਨ, ਇਸ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਦੇਵਿਕਾ ਗੁਜਰਾਲ

ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate